

לומדים תורה בערגה. ואת זאת, יש המבקשים, חלילה לבטל. היל"ת. ובין השאר, באמצעות...אקדמיה (צילום: יעקב נחום, פלאש 90)

"אבא שלי נולד ביפו. הוא דיבר ערבית כל חייו, שלש גם בנים הפלמטיני וגם בנותי. עבדו אצלו ואתו ערבים מישראל לפני מלחמת ששת הימים, ופלמטינים אחרים. הוא באמת הכיר את הערבים, את אורח חייהם ומנהגיהם, והמיר נתן כבוד, וכמוכן זכה לכבוד" – כך מספר השבוע בעיתונו, רן קופמן, בטור נוסף שנאת חרדים.

"רוני", ממשיך קופמן ומפרט את אהרתו של אביו המנוח אליו, "אני מכיר את הערבים, אני מכיר גם יהודים ואני דובר אידיש, אי אפשר למכור אותי בשום שפה. תקשיב לי טוב, עם הערבים אני מסתדר, הרי אתה יודע. מהחניוקים אני חושש. הם לא ציוניים, הם אף פעם לא היו. הם סוס טרויאני כאן, איתם אני מאוד נזהר".

בהמשך הוא מקונן על כך ש... תקשיבו טוב! "אין לחילוניים ייצוג בשום מקום בציבוריות". לטענתו – "יש ייצוג לציונות הדתית, לחרדים... ליוצאי בריה"מ, ליוצאי אתיופיה, למורחים, לחרדיים, לפרסיה, ועוד, השמאל הרי לא קיים, ולחילוניים כמוני שהיים בק"ק תל אביב, אין שום ייצוג..."

מהמחוקקים בכנסת הישראלית אין לו שום דרישה, זולת זו: "הניחו לי להיות בשקט את הסיבוב שלי כאן על הכדור. לא רוצה חוקי מרכולים, כפיה דתית, העדר תחבורה ציבורית בשבת וכל השאר, איש הישר בעיניו יעשה. אני לא רוצה להתערב בחייו של חניוק בבני ברק או בביתר עילית, ואיני מוכן שמישהו מהם יפגע באורח חייו..."

החרדים – סכנה קיומית; יותר מהאיום האיראני...

איננו באים בטענות לאותו קופמן, החושש לחייו מאימת ה'חניוקים' המפתחיים מבני ברק ומביתר עילית. ממש לא. הוא בסך הכל אחד חלקי כמה מיליונים שטופו מוח, אשר צופה, שומע וקורא השכם והערב בחזיונות הועם של ליברמן, לפיד, קובי ועוד מספר פוליטיקאים חולי רייטינג, אודות 'הפרוטוקולים של זקני החרדים' והמיומנות שהם רוקמים כביכול נגד החילוניים במחשכי אופל.

כן, גם הוא מצטט את התנ"ך, החוזר שוב ושוב בסיסמאות השואה של ליברמן ולפיד, לפיו "הקופה הציבורית מממנת 21 אלף רבנים, שחלקם לא חוסמכו כלל, לא כולל 20 אלף משגיחי כשרות", ומתרפק על כך שליברמן מוכיח לו לפעמים את "אבא יוסקה" שהתיר: "תזוהר מהחניוקים, רוני. תזוהר מהם, הם הרבה יותר חכמים ממך. הם תמיד ימצאו את הקופה הציבורית שעה לפניך..."

לא יכנס לינימה האנטישמית ומזעזעת של הדברים, כי זה לגמרי לא הנושא אליו אנו נדרשים. מה שכן, האמירה הזו ש"עם הערבים אני מסתדר, אבל מהחניוקים אני

סכנה קיומית". כך היו דבריו ביום השואה תשע"ב: "ישנו אויב המסכן את עתידנו המשותף כאן ואת עתיד ילדינו, הווא: הקנאים והקנאות. המאבק בשוליים קנאים כולל גם את המאבק באלה שרואים בשירות נשים בצה"ל את 'שעת השמד', גזירה שמוטב שיהרג ואל יעבור. אני קורא לציבור החרדי שיאזרו אומץ וישמעו קול צלול בעד החרדים החלוצים שמשתלבים כבר היום בצבא, באקדמיה ובתעסוקה, רק המאבק בקנאות יבטיח כי אש הציונות – אש תמיד תהיה..."

הכפירה היא הבסיס...

או איך מחסלים איום קיומי מבפנים? איך עוצרים את ההתפשטות החרדית או לחילופין איך מקטינים אותה? נותנים לה להיחרב מבפנים. מתחילים בתהליך הרסני של מיטוט החומות, עם הרבה אומץ ותעוזה, ועם שפע של ערמומיות ויצירתיות, תוך שמירה על חשאיות מתמדת ובתנאי הסוואה של דיקות בטבע.

תחת אצטלה מתחסדת של 'חובת ההשתדלות' עבור פרנסת הבית, פתח עולם האקדמיה את שעריו בפני הציבור החרדי, שאיש ממנו מעולם לא הציג את כך רגלו במחוזות החולקין והכפירה, וקיבל אותו בורעות פתוחים, עם כיבוד מנהגיו כביכול ושמירה על הצביון החרדי. מטבחים כשרים, הפרדה בכיתות הלימוד, ותוכן מותאם.

חושש", קשורה בעבותות לכניסתה של האקדמיה כוללת האחרות של העולם החרדי. פשוט יש עוד כמה כאלה המשוכנעים, כי האיום החרדי על מדינת ישראל מסוכן יותר מהאיום הערבי...

או גנה כמה ציטוטי ארכיון. חה"כ לשעבר ישראל חסון (קדימה), בראיון לאחד מכלי התקשורת: "כששאלת אותי אם אני ישן רגוע... אז כשאני העליתי לנתניהו את הנושא של 53 אחוז מכתות א' זה חניוק לא ציוני, אמרתי לו: זה איום קיומי דרבה יותר גדול מהאיום האיראני... הוא נצפה את פני הרעה, את פני הפער, את פני התהליך הזה, הוא נטפל בו".

שאל מופז, הרמטכ"ל לשעבר, שר הבטחון ועוד, שאף נולד בטחון, אמר את הדברים הבאים בשנת תשע"א: "אם לא יהיה שינוי, והחברה החרדית לא תשתלב בחברה הישראלית, תהיה בעוד כחמש עשרה שנים הסתה גדולה נגד הציבור החרדי, עד כדי כך שתגרום לקרע בעם ושואה עזה שאחריתה מרה מאוד. זה מודאני אותי יותר מהאיום האיראני..."

ראש המוסד לשעבר, אפרים הלוי, צוטט גם הוא בכנס מחזור של בוגרי הפמ"חית והקנאות ב'תשע"ב, כמי שאומר כי "הסכנה הקיומית על ישראל, יותר מהגרעין האיראני, היא ההקצנה החרדית שהולכת ומחמירה". לדבריו, "ההתחדדות וההקצנה המחמירה מדרוה סכנה גדולה יותר מאהמדינתאיראן. הקיצוניות החרדית החששית את חיינו..."

נשיא המדינה, ראובן ריבלין, אמנם לא עושה השוואות מרחיקות לכת, אבל הוא כן רואה בהסתגרות החרדית

תערובת כלאים - חילוניים וחרדיים

הארכיון היהודי

אחד השיאים היותר בולטים של השתלבות הסטודנטים החרדיים והתערותם בחברה החילונית הוא פרויקט החונכים, שזכה לשם 'בליבה חומה'. כדי לקבל מושג על משמעות הפרויקט, ניתן להשוות זאת, להבדיל, לתופעה הקיימת בהרבה ישיבות, בה בחורים משיעורים גבוהים יותר, מאמצים להם בחורים שזה עתה נכנסו לשיעור א' ולומדים עמם בחברותא מדי פעם, כדי לתת להם תמיכה לימודית וחברתית, או מה שנקרא בסלנג הישיבתי – "להכניס אותם לענינים". כמובן, שהבחור הבוגר יותר מאציל מרוחו על ידידו הצעיר, והדבר יוצר אצלו חיבור להווי החדש אליו נחשף

'בליבה חומה', שער היום הפגיש בין 500 חרדיים וחילוניים. הם הבינו, שכדי לחולל שינוי אמיתי בחברה הלאומית צריכה להיות את המוטציה הלוזית באוכלוסייה החרדית – נדרשים סוכני שינוי, שידעו לחבר קצוות מלמטה. "קובאצ'י ושמואל, כמו 250 הוותג האחרים בפרויקט, נפגשים פעם בשבוע למפגש לימוד בן שתיים. המודל הוא של עסקת חליפין. בצד החילוני זה נשמע יותר פשוט – הצעיר החילוני מסייע לחרדי במשך כשעה בתגובה בלימודים בתחומים שבהם לרוב החרדי מעולם לא נגע... בצד החרדי הנושא מורכב יותר – בעיקר בגלל עיקרון ההיבדלות. המפגש עם סטודנט חילוני נעשה כמובן במטרה להסתייע בלימודים, אבל ה"הכנה" למפגש נעשה על רקע העובדה, שהצעיר החרדי גם לומד עם מקבילו החילוני במשך שעה חומרים תורניים, כמו גמרא או מחשבת ישראל. במפגש הראשון ביניהם, השיניים כלל לא למדו. רק הסברתי לו על העולם החרדי, מה זו ישיבה, אך נראה סדר היום", מספר שמואל. קובאצ'י מצידו, נתן לו רקע על העולם החילוני. במשך קובאצ'י גם לקח את שמואל, "חאשונה בחייו, לצפות במשחק כדורסל".

שמואל מייצג דור חדש של צעירים. הוא אמנם משייך את עצמו חברתית לחוג החרדי, אבל הלך כמה צעדים לצד. קובאצ'י מבחינו שגור לא רוצה שהחרדים ישתנו. "אני מעריך אנשים כמו שמואל, שהולכים עוד הדרך עם האמונה שלהם. זו נכות שניתנה לי להכיר אנשים כאלה". שמואל מצידו אומר: "למדתי להכיר שיש אנשים עם ערכים, שיש גם להם דברים מהותיים, וכמו שאני מצפה שיכבדו את הערכים שלי – אני ממכר את הערכים שלהם".

הפרויקט החל על רקע תחאת הסטודנטים ב-2010, כאשר ברחבי המדינה יצאו סטודנטים להפגין נגד ההחלטה לאפשר לאברכים לקבל מאות שקלים כ'הסכמת הכנסה', אך לא לסטודנטים. תומר דרור ואור רפפורט, היו אז בשבוע הראשון ללימודיהם, ונטלו חלק פעיל בהפגנות. "היינו בתחושה שמהפך לא עובד כמו שצריך במדינה, שהמדינה צריכה לעודד השתלבות ולא התבדלות", מספר רפפורט. "אבל אחרי שאינו את הגימיק בקמפוס, הבנו שאנחנו לא בכיוון הנכון. הבנו שאנחנו רוצים להמשיך בנושא הזה של שילוב חרדיים, ושה נושא אסטרטגי, לכלכלי חברתי לעתיד ישראל, אבל צריך לעסוק בו בצורה קונסטרוקטיבית – ולא רק לנכנס ולהגיד שהחרדי הוא טפיל".

רפפורט הצטרף לחבור דרור, והשניים הפכו לפעילים בתנועה החברתית הירושלמית 'התעוררות', שמהווה גם סניף במנוצת העיר, ומשם המשיכו יחד לפעילות החברתית הנוכחית של עמותת ציוני דרך, שמפעילה את פרויקט 'בליבה חומה'.

עבור החרדיים, שדוגלים בהיבדלות, יזומה של מפגשים בין חרדיים וחילוניים הייתה מהלך רגיש. "הבנו שגם בתוך המגזר החרדי יש אתגר במשכור את החומות. זה היה תהליך של שנה עד שהצלחנו להכין תוכנית אופרטיבית", מספר דרור. לרפפורט דרור יש ביסס להאמין, כי הפרויקט אכן עשוי לשנות את פניה של ישראל. הסטודנטים שהם בחורים הם בעלי אופי מנהיגותי, כאלה שיש בהם איכותיות שעשויה להפוך אותם לסוכני שינוי בחברה שלהם. "בעוד 10-20 שנה הבוגרים של הפרויקט שלנו יהיו מנכ"לים בעבודת השפעה בכירות, והם ישקלו אם להעסיק חרדי או לא. המפגש הזה ישפיע על ההחלטה שלהם", אומר רפפורט. בחורה לשמואל. הוא כבר הספיק להקים באוניברסיטה העברית תא סטודנטים חרדי, שמונה עשרות צעירים חרדיים. כששואלים אותו מה הוא רוצה להיות כשהיה גדול, התשובה שלו מגיעה מאותו עולם הערכים של הפרויקט שבו הוא משתתף כיום. "אני רוצה להיות חלק מהמנהיגות החרדית שמייצרת שינוי", הוא אומר בהתלהבות. "השוב לי מאור שיהיו ישיבות וכוללים, אבל חשוב לי גם לדאוג לאנשים שתקונים בבולף ולא יבוליים לצאת משם חאשכ"ח ולעבוד. צריך לתת אלטרנטיבה – ויותר חשוב לתת הכרה, כדי שיהיו שיש שרף ביציאה לעבודה".

כור גרעיני באיראן. חרדת 'התחדדות' החברה הישראלית מדאינה חילוניים רבים שחלקם אף וואים בכך סננה קיומת לא פחות מהאיום האיראני (צילום: דוריס)

הפרויקט: 'פרויקט 'בליבה חומה' הינו תוכנית הנוכחית אקדמית חרדית, בה סטודנטים חרדיים וסטודנטים חילוניים או דתיים לאומיים נפגשים ל-4 שעות שבועיות של לימוד משותף – שימו לב לחלוקה – "שני שלישים מהזמן מוקדשים לתגבור עבור הסטודנט החרדי בטקציות החי; שלישי הזמן הנתר מוקדש ללימוד הברותא – לימוד משותף מתוך ארון הספרים יהודי, נפתח להחלפת דעות, דיבורות עמק וחברות".

עוד מתוך המנשר: "בנוסף לסייע האקדמאי, הדיבורות האישיות במסגרת הפרויקט תורמת לזיכרות בלתי אמצעית בין צעירים ממגזרים שונים ולהפחתת גבולות ופתיחות שליליות, ואף מייצרת הברותא ושינוי פנייה... למעלה מאלף בוגרי התוכנית מדוברים היכחה שאפשר ליצור שיה אחר בחברה הישראלית".

כמובן שאפשר לייצר שיח אחר בחברה הישראלית, ואולי זה אף דבר מתבקש במסגרת המתאימות, אבל כאשר שיה כזה מותווה ומקודש על ידי בעלי ענין שיש להם אינטרסים ידועים, הרבה מעבר לסתם שיה פורה בין המתנות; וכאשר המטרה של קירוב הלבבות נעשה רק כדי לחשוף את הסטודנט החרדי לעולם הערכים החילוני באמצעות הדיבורות המשותפות, אזי הנוק רב על התועלת והתוצאה היא הרת אסון רוחני.

סטודנטים בעלי אופי מנהיגותי...

מעונינים לשמוע קצת מקרוב על הפרויקט ועל השפעתו? אז הנה טעימה קלה מכתבת תדמית שערך נתי טוקר בידה מרקר. להלן מקבץ קטעים שנערכו בחלקם. חשוב לשים לב לניואנסים שבטקסטים את התחושות והרגשות, לצד השאיפות והתזון של יחמי ומשתתפי הפרויקט.

"קובאצ'י הוא צעיר חילוני גבוה, קצין קרבי, עם זיפים אופנתיים על פניו, ואילו שמואל הוא חרדי חובש כיפה שחורה. במגשר הפוליטי, יצני שני הקהלים האלה נועצים זה בזה ציפורניים חדות בכל הדומנות. אבל כאן, בפניה השקטה שלהם, הצליחו הללו ליצור אידייליה של קרבה וחיבור בין שני העולמות. "מדי שבעה, כמו מאות סטודנטים חילוניים וחרדיים אחרים, הם נפגשים לשעתיים של לימוד ושיה משותף. המטרה היא לא לפתור מחלוקות ודלג על הפער, אלא ללמוד לדבר ולהכיר זה את זה – על אף התהום הפעורה בין שני הצדדים.

"החיבור בין קובאצ'י לשמואל הוא רק חלק ממאות מפגשים שקטים שבהם זה לא נחשפו בין סטודנטים חילוניים וחרדיים ברחבי המדינה, פרי יוזמתם של צעירים ירושלמים, שהבינו שכדי ליצור שינוי ולעצב את פניה העתידית של ישראל צריך להתחיל מלמטה – מהדור הצעיר – שידברו זה עם זה וכיורו אחד את השני לעומק. הם הקימו את מיסם

בתעסקת חרדים, גם בהשכלה גבוהה של חרדים, גם בנושאים של נשיאה נמנף. אהנו חושבים שהנושא הזה הוא קריטי והוא חשוב, הוא לא יטואט אצלנו מתחת לשטיח, אבל הכל נעשה מתוך כבוד חרדי, מתוך רצון לאפשר חולת לבחור את בחירותיו, כשהבחירות פתוחות לפניו" (פרופ' ידידה שטרן, מתוכנית 'חרדים', המכון הישראלי לדמוקרטיה, בתוכנית 'עשים חרדיות במאה ה-21' ט' טבת תשע"ו). "החשש מהקמת מבצלה חרדית מנוגדת שתנצח את הפרויד מעם מופרך מעקרו. הוכחנו, כי הגשר לחברה הישראלית הוא בגווי המבצלה" (מיסרת ומנחת המכללה החרדית ירושלים) – בישיבת ועדת החינוך של הכנסת, כ"ה באדר תשע"ו).

בהודמנות אחרת הסבירה, כי "מה שבוטרו לנו זה שהמדינה שלנו זוקקה לחרדים שגם יעבדו וגם ילמדו, לא רק ילמדו תורה" (אחת הפגישות של הפרוסם להשכלה גבוהה).

"האקדמיה מבניפה הלך חשיבה חדש לתוככי הרחוב החרדי, ומייצרת חיבור של החרדים לישראליות שלהם" (ד"ר גלעד מלאך, ראש התוכנית לחרדים בישראל במכון הישראלי לדמוקרטיה, בראיון לאל'מנטורי, אביב תשע"ה). וכך רואה זאת, איתמר, סטודנט חרדי מהאוניברסיטה הפתוחה, במהלך ראיון בפני הפרוסם להשכלה גבוהה: "היציאה האמיתית לאקדמיה מרחשת מלמטה והיציאה הזאת רוצה לערוך רפורמה מסוימת בהגדרת החרדיות עצמה"... כן, שמעתם טוב. רפורמה בהגדרת החרדיות. לא פחות! ואילו יואל, אשר התגבל בשכונת מאה שערים בירושלים ובחמשן תצה את גבולותיה ללימודי מתמטיקה באוניברסיטה העברית, העיד על עצמו בראיון שנערך עמו, כי "הכניסה לאקדמיה בהחלט שינתה אותי... אני פחות חושב מה יחשבו עלי כסביבה החרדית". לדבריו, "יש לי היום עוד עולם שאני שייך אליו".

פרויקט 'בליבה חומה'

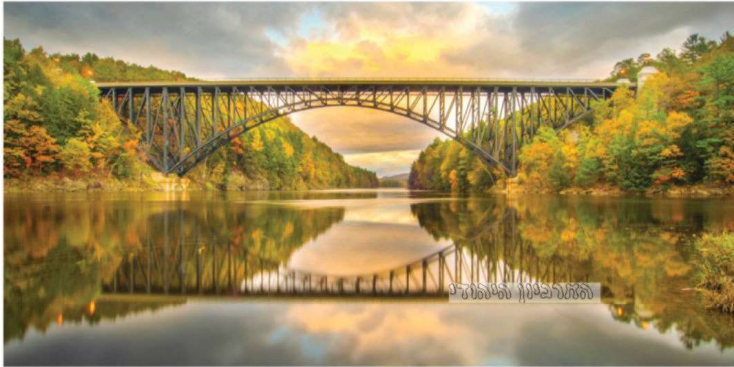
אחד השיאים היותר בולטים של השתלבות הסטודנטים החרדיים והתערותם בחברה החילונית הוא פרויקט החונכים, שזכה לשם 'בליבה חומה'. כדי לקבל מושג על משמעות הפרויקט, ניתן להשוות זאת, להבדיל, לתופעה הקיימת בהרבה ישיבות, בה בחורים משיעורים גבוהים יותר, מאמצים להם בחורים שזה עתה נכנסו לשיעור א' ולומדים עמם בחברותא מדי פעם, כדי לתת להם תמיכה לימודית וחברתית, או מה שנקרא בסלנג הישיבתי – "להכניס אותם לענינים". כמובן, שהבחור הבוגר יותר מאציל מרוחו על ידידו הצעיר, והדבר יוצר אצלו חיבור להווי החדש אליו נחשף

פרויקט זהו לחלוטין, ושוב להבדיל, מתרחש בין כתלי האקדמיה. אלא שהפעם לשם שינוי הבחור המבוגר מתחלף לו סטודנט ותיק, חילוני כמובן, הלימוד עם ידידו הצעיר, החרדי. הפרויקט מלווה בפרסומים נרגשים על הצורך של החילוניים 'קרב' את החרדיים שמתקשים בצעדיהם הראשונים בעולם האקדמי הזה והמנוכר. סוג של 'קירוב רחוקים', אבל כמובן ההפך לחלוטין. פרויקט זה נעשה על ידי ארגון 'בליבה חומה' – פרויקט חונכות ולימוד משותף בין סטודנטים חרדיים, חילוניים, דתיים לאומיים.

פרסומי הפרויקט מלאים בדיבורים נרגשים על 'קירוב הלבבות' ההיסטורי. "שוכרים את הסטיגמות יוצרים גשר בין אוכלוסיות הסטודנטים במדינת ישראל" – מספרת סיסמה צעקנית במונה השער של פרסומי ארגון 'בליבה חומה'. "הפרויקט יוצר גשר בין סטודנטים מהחברה החרדית לסטודנטים מכללה החברה הישראלית, ומסייע לחרדיים שבהם לפנות ללימודים אקדמיים להצלחה

בלימודים".
הברושר
המעוצב,
מפרט על
טיבו של

מה משתקף מתחת לפני הגשר! לאן הגיעו העוברים אליו! המבחן הזה הוא יום-יומי. הוא קיומי...

י. בן-לוי / הארת קורא היועץ המשפטי יוכיח...

הארכיון היהודי

ישר כח להרב יוסף פילץ ולאכטניט' חמודיע', על סדרת הכתבות הכל-כך חיונית וכל-כך נחוצה, 'כבשן האש', העוסקת בנגעי הלימוד באקדמיה, הרעה הרוחנית האימה הכרוכה בכך. הרברים הם בעיתם ובזמנם. הם מחודדים, ישירים, ולא מותירים מקום לספק. חשוב מאד להתמיד ולהמשיך בכך. אנו חייבים לעצמנו, לנפשנו ולנפשות ילדינו — את החדרת התודעה הזו, שיש הקמים עלינו לבלותנו רוחנית, ה' ישמרו, ואנו צריכים את ההשתדלות שלנו כדי להתרחק מהם ולא להכניס עצמנו לכלל הסכנה.

ומענין לענין באותו ענין, רציני להוסיף הערה-הארה, שתקשור את הנושא הזה לארועי הימים הללו, והבה ונשים לב לדבר:

קחו כל ילד חרדי מבית חרדי ממוצע, מכל עדה ומכל חוג, ותדברו עמו על ההקפדה על 'הפרדה' בין גברים לנשים בארועים הנערכים בציבור החרדי. אין, ולו ילד אחד, שלא רואה זאת כדבר מובן, טבעי ומוכן מאליו. הרברים מובנים בנפש של כל ילד חרדי, של כל בת; מודעים להם בכל בית ובכל משפחה. כך הן התפילות. כך הן המסורות. כך הם הכינוסים. כך הם המפגשים, גם המשפחתיים — כאשר נוכחים בהם מעבר לבגלי המצומצם של המשפחה המצומצמת. כל מי שיש בהם מידה של יראת שמים; כל מי שתפצים לחנך ביחס מכתובית תורה ויראה, מחדדים ומפנים עם תודעת הצניעות הזו והיא חלק מוסכמת חיים שליוו אותם מאז מתיים קצנים ונורמלים.

הסערה שפלה עלינו בענין ההפרדה, הקריה על שם פרקליטה בשם זילבר — נראית הזויה לגמרי. איש המציבור החרדי, בכל רמותיו, אינו מבין ככלל מנין היא צצה, ומי הם ה'הוויים' שכך חושבים. אבל, עובדה, הסערה — קיימת; המתכלים נמצאים; ויש גם שופטים — שהוכיחו שוב את נאמנותם לעקירת הדת. אבל, עדיין נשאלת שאלה: איך נופל לתוך הסאגה הזו אדם כמו היועץ המשפטי לממשלה? הוא הרי אדם דתי, יש אומרים שהוא מגדיר עצמו כחרדי — (ואיני יודע אם זה מוסמך), אדם שמתפלל שלוש פעמים ביום, שומר שבת מחללה, איך הוא נופל כהזה דבר יסודי, פשוט ונהיר לכל ילד חרדי? הוא נראה אדם רציני, מבין ענין, איך יכול להיות שגם הוא ישחק עם 'ההפרדה', במנחים ובטיעונים הנגדים את תורתנו הקדושה? התשובה, ולא על מנת לקנטר, אלא כדי ללמוד ולהבדיר: האיש הוא חניך האקדמיה הישראלית. והאקדמיה הזו, אינה רק מקום בו לומדים לימודים אקדמיים, אלא היא 'דת'. דת של כפירה, היא מלמדת את באיה — להיפרד מאמונת תום. היא מלמדת את הדורכים על סף מפתנה — להיפרד ממושכלות ומוסכמות חיים שליוו אותם מאז שחר ונורמים ועד היום. היא מלמדת שלא מקבלים מרות. שהיכל שפטי.

רק כך, יכול להיווצר כזה שיבוש. רק כך, מסוגל להגיע אדם שגדל או התפתח במחנותינו, אדם רציני בדרך כלל, לנסות לבדו דברים שלא שיערום אבותינו. מנגידים להלכה, מנגידים להתנהגה המסורה מדור לדור. פוגעים ביסוד-היסודות של הצניעות.

הני משוכנע בכך, שהיועץ המשפטי לממשלה — אינו מתכוון לעשות רע במודע וביודעין. אני גם משוכנע, שהוא יתחיל אם יאמר לו אדם שהוא פוגע ביסודות הדת היהודית. משוכנע בכך, שהוא לא 'להכעיס'. גם לא הייתי נחפו לטעון, שבשל רצון לשאת חן בעיני מי שאולי יתנו לו תפקיד וקידום בעתיד — הוא יפגע ביקר ובקדושה. אם נעשה כך — זה בגלל שהוא מגיע מידת האקדמיה, וזה מה שצפוי לכל מי שיתפס ל'דת' הזו. יהיו לו פתאים הבנות נוספות מעבר לשמועה המועתקת מדור לדור. עשויות להיות לו, חלילה, תקלות ברצף של 'משה קיבל תורה מסיני'.

ועם כל כמה שהדברים הללו קשים; הציפיה הגדולה שלנו היא, שכולם, כולל אנחנו וכולל אלה הגורמים לנו היפך הטוב, יחזרו בתשובה — בואו וניקח את הדברים כדי להבין את סכנת האקדמיה ורעותיה. הנה, זו אחת הדוגמאות. ועוד כהנה וכהנה ומעבר לכך, הרי מביא הרב פילץ בסדרתו השכלה אקדמית, שמתאימים בשירות התעסוקה.

חלים שינויים בתוך הביטחון

אם ננסה לסכם בשתי מילים את ההבדל היסודי והמהותי ביותר שבין האדם החרדי לבין החילוני, בין הדתי לאומי לבין איש השמאל, הרי שהכל מתבטא בעיקר בקבוצה אחת, שניתנת לחמוצות בשתי מילים — 'סולם ערכים'. לכל אדם בעולם ישנה רשימת ערכים שעליה הוא משתית את חייו, לפחות במישור העקרוני. אצל היהודי החרדי בראש הסולם נמצאים תורה ויראת שמים, גידול המשפחה, והשקפות עולם ישרות. אצל הדתי לאומי יש 'ערכים' אחרים, שאינם קלוטים מהתורה, כמו לאומיות כערך בפני עצמו, עירוב קודש וחול, ועוד. ואילו אצל החילוני יש ערכים אחרים, שאין הנייר סובלם.

ברגע שאדם חרדי משתבש בנושא של סולם הערכים, ברגע שערכים שנוגדים את רוח התורה ואין מקורם בברי חז"ל נקלטים אצלו, באותו רגע מתערערת אצלו ההוזה החרדית. לעולם האקדמיה ישנו סולם ערכים בפני עצמו. סולם הערכים של החילוני-האקדמאי הוא בדרך כלל שונה במקצת או הרבה מסולם הערכים של החילוני המסורתי שאנו פוגשים ברחובה של עיר. האקדמיה זו תרבות בפני עצמה, עם סולם ערכים משלה.

המציאות היא, וכפי שנראה להלן כיצד הדברים משתקפים היטב בציטוטים שונים, כי אנשים חרדיים הנכנסים בשערי האקדמיה סופגים אל קרבם במשך הזמן הרבה מאד מהלך הרוח האקדמית, ונתפסים לכל מיני 'ערכים' משונים אשר ברו מלבם, ועומדים בסתירה תהומית לערכי התורה.

במאמר 'ט' טבת תשע"ז' נזכר כנס בנושא עשים חרדיים במאה ה-21, במכון הישראלי לדמוקרטיה. בכינוס זה הופיעה בפני הנוכחים חוקרת בשם פרופ' גבל מהמחלקה לרציונולוגיה, אשר ערכה מחקר ובו ראינה עשרות נשים חרדיות הולמות במוסדות האקדמיים, כשהתבקשה לבחון שינויים העוברים על חברת הנשים החרדיות עקב שהותן במסגרות האקדמיות, ואת השפעת לימודי האקדמיה על השקפותיהן והפסיכעולמן.

בדבריה הציגה גבל את תוצאות המחקר: "האדיא" של חברת ה'הוויים' לא השתנה, אבל ה'הוויים'... הרחיים הם חוקים, ונשמאזה היה במגע עם העולם החילוני, עם הערכים החילוניים עם אנשים חילוניים, או משהו נוסף. אני לא יודעת לכמת את זה. אני לא יודעת להגיד בין 1 ל-5 כמה. אני לא יודעת להגיד מה התוצאה בטווח הארוך ובטווח הקצר. אני לא יכולה להגיד את זה. אבל משהו נוסף, שאמנם מס שפתיים 'מאד מאד חשוב לי, להיות אשת אברך ולא אשת מהנדס', אבל עדיין החיים האמיתיים מחללים וכבר שנים תוסיסי בתוך הקהילה. וכמו שאמר קודם, בתוך הביט יש שינויים, אנתנו רק לא מדברים עליהם בחוק, כדי לא 'בבייש את הגבר ולא 'בבייש את האשה, אבל חלים שינויים'.

במסגרת דברים הרחיבה פרופ' גבל על שינויים רבים העוברים על נשים חרדיות, כולל שינויים הראים לכאורה כשינויים אוטוריים, אולם מדובר בשינויים תרבותיים עמוקים המעידים על לחלוף ערכים מבחון, הנובע כתוצאה מהחיוך הנמוק עם העולם הכללי. כך לרומא, מצינת גבל את העובדה, כי נשים שלמדו במחלקות לתקשורת באקדמיה מאבדות את הרתיעה הטבעית מפני חשיפה ציבורית, ואף ציינו שנפגעות כאשר ירצו לפרסם את שמן.

בעלי תואר אקדמי מתקשים במציאת פרנסה

ליסום, נקדה למחשבה. שירות התעסוקה הממשלתי, מציג מדי שנה את נתוני שוק התעסוקה, אחרי האבטלה ומודים שונים ומשונים. אחד הפילוחים היותר מעניינים של הסיכום אשתקד, אשר פורסם בינואר האחרון, מעלה את הנתון המדויק הבא: "בשנה האחרונה עלה מספרם של תובעי האבטלה ב-5.7%. בשלוש השנים האחרונות עלה ב-14% מספר תובעי האבטלה בעלי השכלה אקדמית, שמתאימים בשירות התעסוקה".

כשמתרגמים זאת למספרים, אזי הקושי במציאת תעסוקה הוא ביחס של כמעט פי שלושה בקרב בעלי השכלה אקדמית מול האוכלוסייה נטולת ההשכלה — "מה שמחזק את העובדה הירדנה והמצערת, שתואר אקדמי כשלעצמו הוא כבר מומן לא ערובה לנכונות קבועה, יציבה ומכניסה", כפי שמסכם זאת הכתב, יובל בנגו.

בהקשר הזה, מן הראוי להביא מילים שפורסמו בשנתו ב'ג'ושב, המדברות בעד עצמן: "אף שבישראל רבים מקדישים את לימודי ההשכלה הגבוהה, הגיע הזמן שמישהו ישם את הדברים על השולחן, ויגיד את מה שמבינים כבר במקומות רבים בעולם: השכלה אקדמית אינה ערובה לפרנסה ולהצלחה כלכלית. ממחקר שנעשה על ידי ארגון העבודה העולמי עולה, כי מובטלים רבים היום הם אנשים

"בנוסף, קיימים היום שפע של אפיקי לימוד שאינם דורשים הקרבה של שנים והון רב: סדנאות, קורסים ומורים פרטיים הם רק דוגמאות לכך. אם בכל זאת וכאשר יחליטו כי ברצונם להתחיל בלימודים גבוהים, עדיין חשוב שיבחרו במסלולים המאפשרים השתלבות מעשית בשוק העבודה, תוך כדי הלימודים. נסיון תעסוקתי הוא חסר תחליף, אולי יותר מאי פעם, ויאפשר לסטודנט לצבור נקודות זכות בקבלה לעבודה, ובטחון רב יותר מכל תואר אקדמי שישגיג'.

משכילים. מדובר בסטודנטים שהעבירו את מיטב שנותיהם בלימודים, אך גילו שאין מספיק משרות.

"על ההורים הדואגים להבין, שהמאה ה-21 מעמידה ומציעה לצעירים אפשרויות תעסוקה רבות מאשר בעבר. באפשרותם להתנסות מקורב בתחומים שמעניינים אותם; לעבור בקרב התחום הרלבנטי, להכיר אותו על ידי לימוד עצמאי בשלב הראשון, בין היתר באמצעות ספרים ורציות קשרים אישיים עם אנשים מהתחום.